

Pintures murals de Santa Maria de Lluçà

Lluçà

Ubicació

Comarca: Lluçanès
Lloc/Adreça: Monestir de Lluçà. Lluçà
Emplaçament A 25 metres de la carretera BV-4341, punt quilomètric 14'500

Coordenades:

Latitud: 42.05051
Longitud: 2.03529
UTM Est (X): 420168
UTM Nord (Y): 4655834

Classificació

Número de fitxa 08109 - 165
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Element arquitectònic
Estil / època: Medieval Gòtic
Segle XIV
Estat de conservació Bo
Protecció Física
Accés Restringit
Ús actual: Científic
Titularitat Privada
Titular: Bisbat de Vic. c. Santa Maria, 1. 08500. Vic

Fitxes associades:

[Monestir de Lluçà](#)

Autoria de la fitxa Jordi Compte i Marta Homs

Data de registre de la fitxa: dj., 04/06/2009 - 02:00

Descripció

Les pintures murals es troben situades a dues sales annexes al claustre de l'església de Santa Maria de Lluçà. Es tracta d'un dels millors conjunts de pintura catalana que marquen l'època de transició de la pintura romànica al fresc a la pintura gòtica sobre taula. Es varen executar durant el segle XIV i originalment es situaven a la part inferior de la volta del cor de l'església.

Les pintures es componen de set fragments murals de volum molt desigual. El seu autor - anònim- les va concebre com una gran composició única, amb un gran Crist o Pantocràtor al centre de la volta i dos retaules o conjunts a cada banda, depenent l'un de l'altre. La composició central del Pantocràtor presenta, dins un oval una mica deformat, la persona de Crist assegut amb una mà sobre una gran bola del món i beneint amb la dreta. Les seves parts central i inferior, dissortadament mutilada presenta una evident deformació. L'acompanyen als seus angles, els quatre evangelistes, representats pels seus símbols, dels quals només es conserven l'àguila de Sant Joan i l'àngel de Sant Lluç.

A la dreta del Pantocràtor hi ha les pintures que representen la vida de Jesucrist, en dos registres: en el superior comença amb la Visitació, el Naixement de Crist, l'Adoració dels Reis, la Fugida a Egipte, molt mutilada, i una altra escena també molt mutilada de difícil identificació; en el registre inferior s'inicia amb la traïció de Judes, la Flagel·lació, el Davallament de la Creu, la Resurrecció, l'Ascensió al cel i comença l'escena de la Vinguda de l'Esperit Sant i Pentecostès.

Les pintures de l'esquerra del Pantocràtor també es divideix en dos registres i representen la vida de Sant Agustí, el fundador dels canonges regulars, amb la particularitat de dues escenes de la Passió; s'inicia amb una representació de l'arbre del Paradís i d'un baptisme fet per un bisbe; segueix una escena central amb Sant Agustí, com a doctor i fundador, assegut a la càtedra i repartint la seva regla, i acaba amb la constitució d'un monestir en la qual són representats, en una sola composició, uns canonges escoltant el Sant, la vestició d'un novici i un picapedrer i uns mestres d'obres edificant una església. En el registre inferior hi ha una escena, de la qual sols es veu un petit fragment, de la Passió, la Crucifixió amb la Verge, Sant Joan i les santes dones al peu de la creu. Aquesta escena una mica enlairada trenca l'orla que parteix els dos registres, i sota d'ella, apareix l'aurèola, els ulls i el front coronat d'una mitra, el bàcul i els pinacles d'una cadira d'un gran Sant Agustí, del qual no ha pervingut cap més fragment. Acaba el registre inferior amb una altra escena en la qual es veu el Sant sota un dosser i tres bisbes reunits, com en concili, escoltant-lo. Apareixen com transfigurades, les persones de Crist i la Verge o bé una al·legoria de l'església. A continuació, l'escena de la resurrecció d'un mort, que cal relacionar amb algun dels fets de la vida del Sant.

Els altres quatre fragments són més petits. Els dos primers ornaven la part anterior del semicercle del cor, i per tant, tenen la seva forma. Dissortadament també són mutilats. Un d'ells representa Sant Jordi, però no es pot reproduir del tot ja que falta la testa del Sant; és una de les més antigues representacions del nostre cavalleresc patró. L'altre fragment mostra un personatge quasi nu, ajupit, aguantant un gros garrot.

Les últimes pintures estaven ubicades a les parts laterals de sota el cor. La primera mostra un bonic àngel amb tres lliris que devia formar part d'una representació perduda de l'Anunciació, que devia ser el tema central d'aquesta banda. La última pintura representa un jove dret en posició de pregària o meravella, darrere d'una dama amb les mans juntes. Tots dos són a les portes d'un temple, on es veu un altar amb un calze i un angelet volant sota les voltes.

Observacions:

El dibuix, el color i la distribució de totes les escenes mostren una mà hàbil i una bona tècnica. Per manca d'un estudi crític no es coneix cap altra pintura de l'època que permeti establir relació d'escoles o filiació del seu artista. Tampoc és ben precisa l'època d'execució, encara que l'escut que es repeteix deu vegades en les orles o frisos que separen els registres dels dos retaules, i en un dels fragments, permet bones aproximacions.

Història

La descoberta de les pintures murals gòtiques de Santa Maria de Lluçà va tenir lloc l'any 1954. Aleshores hi hagué un primer reconeixement i intent de trasllat; quatre anys més tard eren de nou estudiades i valorades, per a ésser definitivament arrencades i fixades l'any 1961, gràcies al Servei de Conservació de Monuments de la Diputació de Barcelona. Foren fixades sobre uns requadres de tela i exposades a Madrid i Barcelona. A finals de 1963, el Servei de Conservació de Monuments, sota la direcció de Camil Pallàs, va adaptar acuradament dues sales que es van obrir al públic uns mesos després. Fou completada l'obra amb una adient il·luminació.

Les aproximacions de la datació de les pintures prové dels escuts representats al llarg del fragments murals. Els escuts estan compostos per una serra de mà sobre un fons vermell, cosa que ha fet suposar que es tractava de la família dita Serra. Antigament hi havia una família de cavallers cognominats Serra, que tenien el seu mas i casal a la parròquia de Santa Eulàlia de Puig-oriol. La documentació precisa que foren aquests Serra els antics benefactors del monestir de Lluçà. Les primeres donacions importants de béns i de persones que els Serra feren a Lluçà daten dels anys 1168, 1231 i 1238. En aquesta darrera data, Guillem de Serra, cavaller de la parròquia de Santa Eulàlia de Puig-oriol, féu el testament en el qual disposava que l'enterressin al monestir de Lluçà, al qual deixava importants béns, terres i molins. Es creu que devien pertànyer a aquesta família els priors Serra documentats al monestir.

La recopilació del llistat de priors de Lluçà ha demostrat que foren dos els priors de la família Serra durant el segle XIV. Bernat de Serra, canonge, notari i sagristà del monestir de Lluçà des de l'any 1299 i prior entre els anys 1312 i 1323, i Ponç sa Serra, notari del priorat des del 1342 i prior entre els anys 1349 i 1370. En un document de l'any 1317, el prior Bernat de Serra reconeixent ser molt ric fa deixes d'un mas i terres a la sagristia del monestir, hi funda misses i aniversaris per als seus i parla de la fundació d'un ciri que va fer el donant de Lluçà, Arnau de Serra, ja difunt, perquè cremés davant l'altar de Santa Maria.

Pel caràcter de les pintures i per la riquesa personal del prior Bernat de Serra, s'ha inclinat a atribuir al seu temps les famoses pintures lluçaneses, tot i que no es pot afirmar.

Bibliografia

FONT, Dani (1992). Resum històric de les parròquies de l'arxiprestat del Lluçanès. (inèdit).

PLADEVALL, Antoni (1997). Santa Maria de Lluçà. Antiga canònica agustiniana. Impremta Sellarès (Torelló).

